

Sammanfattning

I början av 1990-talet drabbades Sverige av sin största ekonomiska kris sedan efterkrigstiden i samband med att svenska företag förlorade sin konkurrenskraft på världsmarknaden samtidigt som den svenska staten blev mycket högt belånad. Sammantaget ledde detta till en mycket omfattande strukturomvandling som innebar att ett stort antal icke konkurrenskraftiga företag och jobb försvann från svenskt näringsliv, samtidigt som sysselsättningen inom den offentliga sektorn minskade.

Efter krisen vände utvecklingen och det svenska näringslivet skapade nya jobb i hög takt, med en kort tillbakagång under Asienkrisen 1997. Denna utveckling drevs till stor del av att det under tidigt 1990-tal skedde en rad avregleringar av det svenska näringslivet samtidigt som utvecklingen inom IT i många stycken förändrade företagens organisation och produktivitet.

I början av 2000-talet sprack sedan IT-bubblan. IT-sektorns relativa betydelse minskade och andra sektorer växte sig starkare inte minst tjänstesektorn. Detta samtidigt som marknader – bl.a. de finansiella – avreglerades i många länder. Globaliseringen tilltog och Kina växte fram som en ekonomisk stormakt. Återhämtningen efter IT-kraschen blev snabb och stark och sysselsättningen ökade kraftigt igen fram till år 2008. Detta följdes av en kraftig minskning av sysselsättningen år 2009 då den svenska ekonomin drabbades hårt av den internationella lågkonjunkturen i samband med finanskrisen.

I den allmänpolitiska debatten påstås ofta att det är de små företagen som skapat de nya jobben i Sverige under det senaste decenniet. Samtidigt har det påvisats att småföretagen i Sverige under 1980- och 1990-talen växt långsammare än småföretag i andra utvecklade länder. I denna rapport studerar vi betydelsen av små och unga företag i strukturomvandlingen av det svenska näringslivet under perioden 1990–2009. Vår analys av jobb- och

företagsdynamiken omfattar företag med åtminstone tre anställda och baseras på en mycket omfattande och detaljrik databas från Statistiska centralbyrån (SCB). Datamaterialet består av företags- och arbetsställdata för åren 1990–2009. Med hjälp av detaljerad information om företag, arbetsställen och de individer som arbetar i företagen är det möjligt att analysera frågor som berör företagets jobbdynamik på ett mer detaljerat sätt än vad som varit möjligt i flertalet internationella studier.

Frågeställningar som analyseras är: Hur viktiga har små och nya företag respektive arbetsställen varit för jobbskapande i det svenska näringslivet under perioden 1990–2009? Vilka typer av jobb har försvunnit? Är det jobb där de anställda har haft låg utbildning? Vilka jobb har skapats? Är det jobb som kräver hög utbildning? Har de små företagen skapat jobb som kräver hög utbildning och hur skiljer sig jobbdynamiken åt över tiden och mellan tjänstesektorn och tillverkningsindustrin?

En sammanfattning av vår empiriska analys visar att:

- Trots den djupa krisen som uppstod i Sverige under början av 1990-talet och den nu pågående finanskrisen, skapades (netto) nästan 190 000 nya jobb i näringslivet under perioden 1990–2009. Bakom denna siffra finns en mycket omfattande dynamik i sysselsättningen. Dessa 190 000 nya jobb var skillnaden mellan ca 3 420 000 skapade jobb och 3 230 000 nedlagda jobb.
- Små och medelstora företag skapade runt 300 000 nya jobb i näringslivet under tidsperioden 1990–2009. Merparten av dessa jobb tillkom i mindre medelstora företag. De stora företagen minskade sin totala sysselsättning med ungefär 120 000 jobb, främst under 1990-talskrisen.
- Under perioden 2000–2009 ökade sysselsättningen inom företag i alla storleksklasser inom tjänstesektorn. Sysselsättningsutvecklingen inom tillverkningsindustrin kännetecknas främst av en minskning av antal anställda för de största företagen.
- Andelen anställda med eftergymnasial utbildning ökade från ca 25 procent i början av 1990-talet till ca 40 procent under slutet av 2000-talet, medan anställda med endast förgymnasial utbildning minskade kraftigt.
- Den största ökningen av antal anställda skedde genom att de största och medelstora företagen ökade antal anställda med

eftergymnasial utbildning. Den största minskningen av antal anställda under perioden 1991–2009 skedde genom att de största företagen minskade sina anställda med förgymnasial utbildning.

Vilka slutsatser kan då dras från studien beträffande effektiviteten i jobbdynamiken i det svenska näringslivet? Det är vår syn att ekonomisk teori måste användas när empiriska resultat ska tolkas i syfte att dra policy-slutsatser. Att bygga upp en teoretisk analysram låg dock utanför detta uppdrags omfattning. I Heyman, Norbäck och Persson (2013) har vi emellertid, kopplat till detta uppdrag, påbörjat ett arbete med att beskriva de teoretiska underliggande mekanismer av företags- och jobbdynamik som har identifierats i den nationalekonomiska litteraturen. Detta för att skapa en analysram som lämpar sig för att tolka empiriska resultat om företags- och jobbdynamiken och för att kunna ge policy-rekommendationer.

Vår slutsats från resultaten i Heyman, Norbäck och Persson (2013) och den empiriska analys vi genomför i denna rapport är att mångfald i näringslivet är avgörande för en samhällsekonomiskt effektiv strukturomvandling. Denna mångfald gäller inte bara förhållandet mellan små och stora företag utan också mellan unga och gamla företag och mellan små och stora arbetsställen. Kopplat till förändringar i teknologi och institutioner kommer olika typer av företag och arbetsställen vara mer eller mindre effektiva över tiden och över olika industrier. För att få en samhällsekonomiskt effektiv pågående strukturomvandling behövs därför mångfald i företagandet. De mekanismer som ligger bakom denna slutsats finns beskrivet i Heyman, Norbäck och Persson (2013).